כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח



בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת שמות ■ כ' טבת ה'תשע"ג ■ 02.01.2013 ■ גליון מס' 205

תפוצה לכל קהילות ישראל

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ומשה היה רועה
משה רבנו הוא דוגמא למנהיג יהודי מושלם, היו בו שלושת התכונות הדרושות לכל מי שמבקש להנהיג את הציבור...
המשך בעמ' 2

שו"ת חורף
שאלה: ילדים קטנים ותינוקות נדבקים בחורף ממחלות התקופה די מהר. האם קיימת איזושהי מגבלה במתן תרופות לתינוקות וילדים בשבת?...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
סיפורים מארבעה ימי זיכרון
בכל מוצאי שבת קודש בשולחנו הטהור, נוהג האדמו"ר המקובל מפוריסוב, רבי עקיבא רבינוביץ שליט"א לספר בשבח הצדיקים...
המשך בעמ' 2

שביבים
- "אמנם נכשל אבל לתומו"
- נקודה פנימית של קדושה
- סגולת שלושת הדברים
- השמטה

המשך בעמ' 5

טוהר המחנה

/ ד"ר יעל לוין

לאחרונה התפרסמו נתונים בדבר אחוזים גבוהים מאוד של בחורי ישיבות הסדר אשר נטען שצפו בתכני צפייה לא צנועים, ולהערכתו של הרב יניב חניא 99.9% נחשפו לכך.* המידע הזה צריך לעורר זעזוע עמוק, וראוי שיטלטל את החברה הדתית-לאומית עד היסוד. גם לו יצויר שהנתונים נמוכים במשהו, תמונת המצב הכללית אינה משמחת, בלשון המעטה.

דומה כי את ניצני התופעה יש לראות בדור הקודם. בסוף שנות השישים החלו מוקרנים בקולנוע סרטים המכילים תכנים בלתי ראויים. באותו זמן רבים מקרב הציבור הדתי-לאומי בארץ ובחו"ל לא נמנעו מלצפות בהם. חלק מהצופים השקיטו את מצפונם בטענה שמדובר בקטעים קצרים מתוך מכלול הסרט. ככל הידוע, רועים רוחניים מקרב הציבור הדתי-לאומי ורבנים נמנעו מלהתריע בגלוי על התופעה, קרוב לוודאי מהטעם של "מוטב יהיו שוגגין". המיעוט, שבחר שלא לצרוך תכנים כאלה, כונה "דוס". אולם, את הפירות הבאושים של הדור הקודם - אנו אוכלים בדורנו.

בהמשך הזמן הגיח עידן הוידיאו, שאיפשר לצפות בתכנים בצנעה, ולאחריו עידן האינטרנט ושאר המדיות העכשוויות. המידע שפורסם עתה מעורר זעזוע, אולם המציאות לא באה לעולם יש מאין, ומתברר כי מאמר חז"ל "אין אפוטרופוס לעריות" עדיין תקף במילואו. רבים מאוד, בהימצאותם מול תכנים אסורים המושכים את הלב, לא הצליחו להתגבר על יצרם, ויראת שמים בסיסית התפוגגה באותן שעות. הם לא דימו לנגדם את יוסף הצדיק שבהימצאו בניסיון ראה את דמות דיוקנו של אביו (סוטה לו ע"ב), ולדעה אחרת את דמות דיוקנה של אמו (ירושלמי הוריות פ"ב ה"ה).

המצב הנוכחי חמור כיוון שיש לו נגיעה ישירה על הדור הצעיר של הנשים, רווקות ונשואות כאחת, ולהן שייכות מרכזית לסיפור. קשה לעקור מראות לא צנועים מהלב, והן עשויות ללוות את האדם, ולחשיפה ההמונית לתכנים האלה תהיה השלכות על טיב חיי הזוגיות והאישות של דורנו. כך נשים שחונכו לצניעות עלולות להיתקל על-כורחן בחוויות שלא ציפו להן והדבר עלול להביא לשבר אישי וערכי.

לדעתי, מוטל גם על הנשים לקיים מחאה כנגד המצב. ישנם מקרים אחדים בתולדות עמנו שבהם הנשים קמו ומחו כנגד מציאות בה היו נתונות, ודוגמה בולטת קשורה להתקנת הכתובה. בתחילה היו כותבים לבתולה מאתיים ולאלמנה מנה, אולם לא הייתה חובת שעבוד הנכסים למטרה זו. הנשים עצמן סירבו להינשא במצב עניינים כזה, והתלמוד מתאר שהגברים היו "מזקינים ולא היו נושאים נשים", עד שבא שמעון בן שטח והתקין שכל נכסי האדם משועבדים לכתובה (כתובות פב ע"ב). גם בזמננו על הנשים להתקומם כנגד המצב שנכפה עליהן.

המקרה הנדון צריך להראות לרבנים, וגם לציבור עצמו, כי לעתים התרת הרצועה מביאה לתופעות לא רצויות, שיש להן השלכות עגומות למדי על כלל הציבור. שמא מן הראוי ללמוד, אפילו לחצאין, מהציבור החרדי שיודע לאכוף הוראות, למצער על מרבית משומעי לקחו, אף שאין להכחיד שהתופעה שהיא נשוא מאמרנו קיימת לשיעורין גם בציבור זה.

בשעה שהחלו נשמעים קולות בקרב רבני הציונות הדתית בדבר מציאת דרכים לקרב יהודים באמריקה הצפונית לחיק היהדות, מוטב תחילה להביט לתוככי המתרחש במחננו. הרמב"ם מדבר על תשובת המשקל, אולם לעתים יש לנקוט פעולות דרסטיות כדי לטהר את המחנה, ולעתים אין מנוס מלהדק את החגורה ולהטיל קצת משמעת. משום שהמצב הנוכחי הוא בגדר בכייה לדורנו, ונקווה רק שהוא לא יהיה בבחינת בכייה לדורות.

* נטעאל בנדל, "99.9% מבחורי ישיבות ההסדר נחשפו...", בלינק הבא: http://www.kipa.co.il/family/50321.html

פרשת שמות

ומשה היה רועה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

משה רבנו הוא דוגמא למנהיג יהודי מושלם, היו בו שלושת התכונות הדרושות לכל מי שמבקש להנהיג את הציבור, כמו שדרשו (מדרש הובא ב'תורה שלימה', שמות עמ' 66) על הכתוב: "והנה נער בוכה" - "כמו מתנבאת נע"ר - **נ' נאמן**, כמו שנאמר: 'בכל ביתי נאמן'. **ע' - עניו**, שנאמר: 'והאיש משה עניו מאד'. **ר' - רועה**, שנאמר: 'ומשה היה רועה'". את **ענוותנותו** של משה רואים אנו כבר בראשית דרכו, הוא נסיך החי בארמונו של פרעה ונהנה מכל מנעמי העולם, למרות זאת אין הוא חש לכבודו שלו, אלא מוותר על הכל ויוצא אל אחיו, לא כתייר המתבונן מהצד על הנעשה, אלא נותן כתף ומסייע להם ופועל לטובת אחיו עד כדי סיכון חייו, מה שאילץ אותו לבסוף להימלט ממצרים להיות גולה ומבוקש בארץ זרה ורחוקה. **נאמנות** של מנהיג אינה רק בזהירות שלא לפזר הבטחות ללא כסוי, שלא יאמר דבר אחד ולמחרת יעשה את ההיפך, נאמנותו של מנהיג היא גם לא לרמוס את מי שעומד בדרכו, ומפריע לו בקידום האישי שלו, כמו שראינו אצל משה בסירובו לקבל את ההנהגה על חשבון אחיו אהרון, כמו שמובא במדרש (תנחומא שמות כז): "אתה סבור שמא עיכב משה שלא רצה לילך? אינו כן, אלא כמכבד לאהרן. אמר משה עד שלא עמדתי היה אהרן אחי מתנבא להם במצרים שמונים שנה ועכשיו אני נכנס בתחומו של אחי ויהא מיצר, לכך לא היה רוצה לילך". נאמנות נוספת אנו מוצאים בהתנהגותו של משה כאשר הקב"ה מציע לכלות את ישראל ולעשות אותו לגוי גדול, שההצעה הזו היא למעשה להחליפו באברהם יצחק ויעקב ולהתחיל ממנו בהקמתו של עם חדש, שהוא יהיה אביהם. ומשה דוחה את ההצעה ומבקש: "זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדך" ומוכן לאבד אפילו את עולם הבא שלו ("בבקשו מהקב"ה: "מחני נא מספרך", אם הקב"ה לא ימחל לישראל על חטאתם, וספרו של הקב"ה הוא עולם הנצח). ואילו את תכונת **הרועה** אנו רואים אצל משה כשברח ממנו גדי ומצאו עומד לשתות, אמר: "אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני הצמא, עייף אתה, הרכיבו על כתפו, אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך - חייך אתה תרעה צאני ישראל" (שמו"ר ב).

במשה רבנו אנו מוצאים תכונה נוספת החייבת להימצא במנהיג הציבור כמו שמבאר הראי"ה קוק בספרו עין איה את אמירתו של רבי יהושע לרבן גמליאל (ברכות כח א): "אוי לו לדור שאתה פרנסו ואוי לה לספינה שאתה קברניטה" (שם) ושם הוא מסביר שיש הבדל בין פרנס לקברניט, **פרנס** הוא המנהיג הקשוב למצוקות הפרטיות של הפרט והדואג למילוי צרכיו של היחיד, באשר הפרנסה היא מלוי צרכיו האישיים של הפרט, ודאגה זו היא אינדיבידואלית ושונה מאדם לאדם. מה שאין כן **הקברניט**, שהוא אחראי למסלולה של כלל הספינה, להשיטה מנמל המוצא לנמל היעד, מבלי להיות מודע לצרכיו של כל פרט ופרט מנוסעי הספינה. וכותב הראי"ה שמנהיג אמיתי של עם ישראל הוא מי שיודע לשלב בתפקודו את שתי ההנהגות הללו יחד, להיות דואג לצרכים והמצוקות של כל יחיד ויחיד (הפרנס), ובה בעת גם לעצב מדיניות והנהגה כללית שתתן פתרונות לצרכים הכלליים של הציבור בכללו (הקברניט). משה רבנו היו בו שתי ההנהגות הללו: "ויצא משה אל אחיו וירא בסבלותם", ולפי המדרש ראה כאן שתי ראיות, ראיית פרנס וראיית קברניט: "ראה משא גדול על קטן ומשא קטן על גדול, משא איש על אשה ומשא אשה על איש, משא זקן על בחור ומשא בחור על זקן, והיה הולך ומיישב להם סבלותיהם", כאן משה לא עסק בפוליטיקה גבוהה אלא נהג מנהג פרנס, נתן כתף לסייע לכל פרט ופרט. אך משה גם דאג לכלל הציבור (קברניט): "ראה שאין להם מנוחה, ואמר לפרעה: מי שיש לו עבד, אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת, ואלו עבדיך, אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע הם מתים. אמר פרעה למשה: לך עשה להם כמו שתאמר, הלך משה ותקן להם את יום השבת לנוח". (ויקרא רבה לז)

סיפור לשבת

סיפורים מארבעה ימי זיכרון

{בכל מוצאי שבת קודש בשולחנו הטהור, נוהג האדמו"ר המקובל מפוריסוב, רבי עקיבא רבינוביץ שליט"א לספר בשבח הצדיקים שיום ההילולא שלהם חל באותו שבוע. להלן קטעים שרשם ימינו בקודש הרב משה מהלר הי"ו}

הרה"ק רבי מאיר שלום בעל 'נהר שלום' מקאלשין זי"ע

את המעשה הבא סיפר ר' שמואל מאוסטרובצא, שהיה משמש בקודש אצל הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלשין זי"ע, ואשר ראהו בעיניו:

בעת ששהה בעיר אחת, חנו שם אנשי הצבא, וביניהם היה יהודי אחד ת"ח גדול ויר"ש, ודרכו הייתה בכל עת פנאי לישב וללמוד תורה בבית המדרש של האדמו"ר מקאלשין זי"ע. ויהי היום והוא

המשך בעמוד הבא...

השיג רשות מהצבא להישאר בבית המדרש בקאלשין לשבת קודש. נכנס האיש אל הצדיק, סיפר לו שהוא נזהר בכל עת היותו בצבא שלא להיגעל במאכלות אסורות, ולא אכל שם מאומה זולת לחם וירקות טריים. והנה פעם תפסוהו החיילים הגויים, השכיבוהו על השולחן, פתחו את פיו בכח והאכילוהו מן התבשילים שלהם בעל כורחו. כעת, שאל האיש את הצדיק: הנה אני מבין שהיסורים ממרקים עוונותיו של אדם, אולם כל זה הוא דווקא יסורים הבאים לאדם בדרך בחירה. אולם יסורים שאינם באים בדרך בחירה, מדוע הם נשלחים לאדם? ועל איזה חטא הם באים?

הרהר הצדיק במשך כעשר דקות, והשיב לו: אספר לך מעשה שהיה. שו"ב אחד כאשר סיים ללמוד הלכות שחיטה על בוריין, הזמינו אותו לעיר אחת ושם בחן אותו הרב דמתא בהלכות שחיטה ועמד בה בהצלחה. לאחר זה קראוהו לבית-המטבחיים והלכו עמו הרב השו"ב דשם לבחון אותו על כישוריו בפועל במעשה שחיטה. הוא שחט עשר בהמות, ואחר השחיטה בדק את הסכין והרגיש בסכין ש'חלק' הוא, ובדק שוב, והפעם הרגיש פגימה דקה, אולם אמר לעצמו: הלא בדקתי מקודם והיה טוב, ושחט באותה סכין, ונמצא שהאכיל את ישראל טריפות. על כן, עונשו היה, שלקחו ממנו את הבחירה. על חטא כזה באים לאדם יסורים בלי בחירה. כששמע האברך את המעשה הזה, השליך עצמו ארצה וצעק: כשם שהתורה היא אמת, כך הרבי אמת, כי בדידי הוה עובדא: אני הייתי אותו השו"ב שסיפר הרבי, אני עשיתי כך, ומעתה כאשר אני רואה שעל חטא כזה נותנים לי יסורים כאלה, ע"כ אני מקבל על עצמי לבל להיות שו"ב יותר כל ימי חיי.

רואים, שאותו צדיק ראה ברוח קדשו את אשר אירע... כאשר שולחים לאדם 'סיבה' מן השמים, עליו "לתפוס" את המחשבה הזו, ולדעת שאין זה דבר של מה בכך. יש כאן לימוד גדול לכל העניינים. כך כאשר לפעמים רוצה האדם לומר משהו, ומן השמים שולחים לו מחשבה שלא לומר את הדבר הזה, עליו "לתפוס" את המחשבה ולהיזהר. זכותם של הצדיקים תגן עלינו.

אחד מחסידיו של הרה"ק מקאלשין זי"ע גוייס לצבא. אותו חסיד, שהיה יהודי ירא שמים, נזהר שלא להיגאל במאכלות אסורות, ולא אכל שם אלא לחם וירקות, מה שהיה מותר לאכול, אך את כל התבשילים והמאפים לא אכל. פעם, נגנבה ממנו מנת לחמו ולא היה לו דבר לאכול, והיה רעב עד מאד. הקל האיש לעצמו, שהפעם יאכל מהמאכלים שלהם, בהיותו רעב כל כך ובחשש לפיקוח נפש. מה עשה? ניגש לחדר האוכל, ולתדהמתו ראה לפתע את דמותו של רבו לנגד עיניו. מיד נרתע לאחוריו, וחזר מחדר האוכל בלי לטעום מאומה. לאחר מכן, כששוחרר ובא לקאלשין, סיפר לו רבו: כשראיתי את אשר עומד לקרות לך, לא הסכמתי להתפלל מנחה עד אשר אראה שתחזור בך...

פירש הרה"ק מקאלשין זי"ע את הפסוק (תהלים נה, טו) "בבית אלקים נהלך ברגש", וביאר: כשרואים שיש מדת הדין, בחינת 'אלקים', כשיש צרות אצל יהודים, צריך להיות לאדם רגש על חברו כפי שיש לו רגש כלפי עצמו, ויוכל לפעול לו ישועה.

הרה"ק רבי משה משינאווא זי"ע

הרה"ק רבי משה'לה משינאווא זי"ע, הוא בנו של הרה"ק רבי יחזקאל משינאווא זי"ע. באחד מלילי הסדר בפסח, הסבו לשולחנו, בקצה השולחן, כמה יהודים, וטבלו את המצה ברוטב של מאכל כלשהו. פנה אליהם מישהו וגער בהם: חמץ! שהרי החסידים נזהרו שלא לאכול מצה שרויה בפסח. קרא לעברו הצדיק: חמץ? לשון הרע ורכילות - אלו הם חמץ!!!

פטירתו של אותו צדיק הייתה בדרך פלא. נכח שם הרה"ק הגאב"ד ממאד זי"ע, ובאותו יום לא הניחו לאף אחד להיכנס אל הקודש פנימה. כששמעו הגבאים שממתין הרב ממאד, הניחוהו להיכנס, ונכנס שם עם בנו. לאחר מכן הגיע הרופא, ואמר שלא נותרו לו יותר מאשר כמה דקות, ויכולים להכניס את כולם פנימה, משום שכבר אין דבר העלול להזיק לו במצבו. התמלא הבית באנשים. לאחר מכן, ביקש הצדיק שהכל יצאו החוצה. שמע זאת הרב ממאד, ורצה גם הוא לצאת. אמר לו הצדיק: לא, אתה רשאי להישאר! הורה הצדיק להביא לו את השטריימל, ויין. בירך אז על היין, ואמר 'לחיים'. כשראה הרב ממאד את הדבר, מסר לו קוויט'ל. קרא הצדיק את הקוויט'ל, ואף בנו של הרב ממאד מסר קוויט'ל, וגם אותו קרא הצדיק. והנה, מיד לאחר קריאת הפתקין, היתה יציאת נשמה... ויהי לפלא!

הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זי"ע

הערבים שהתגוררו בסמוך לביתו, הפריעו בכל יום את מנוחתו בכוונה.. נטל הרה"ק רבי מרדכי חיים זי"ע מטאטא, הקיף את הבית וטאטא סביב כל הבית, ומני אז לא הרעישו עוד...

וכן שמעתי מפי הרה"ח מנחם גרומאן זצ"ל, שאף הוא היה מלומדי השיעור אצל הרה"ק רבי מרדכי חיים זי"ע, שבשנת תש"ח, כשהתעופפו הפגזים על שכונת 'בית ישראל' למאות ואלפים, ללא שיעור, כמו גשמי מטר, אמר לו הרה"ק הנ"ל לקחת מטאטא ולטאטא סביבות ביתו, ושום פגז לא נפל שם...

פעם ראוהו בוכה באמצע הלימוד. שאלוהו, על מה ולמה הוא בוכה. סיפר הרה"ק רבי מרדכי חיים זי"ע, שהוא נזכר שבימי מלחמת העולם הראשונה הוא הכין לעצמו בגד ולפתע חשב: הכיצד עשיתי בגד לעצמי בימי מלחמה כאלה, בעוד רבים רעבים ללחם? על כך בכה אותו צדיק...

כשהיה הרה"ק רבי מרדכי חיים זי"ע אברך צעיר, נהג להתבודד רוב ימות השבוע ביערות, ולא היה בא לביתו אלא בערב שבת. במשך כל ימות השבוע היה אוכל מהחלה של שבת. וכשהייתה החלה כבר קשה ויבשה, היה טובל אותה במשקה כלשהו, ואוכלה.

בטבריה התגורר אחד מזקני החסידים, הרה"ח רבי מנדל וועג זצ"ל, שהיה עובד ד' גדול. פעם, הגיעה בתו של רבי מנדל אל הרה"ק רבי מרדכי חיים זי"ע לקבל ברכה. שאל הצדיק מי שם, סיפרו לו שזו בתו של רבי מנדל. שאל רבי מרדכי חיים מה העניין. סיפרה הבת, שבפיה בשורה טובה: בנה נרפא ממחלתו! בכה רבי מרדכי חיים מרוב שמחה וקרא: "פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם"! (תהלים קב, יח) לא סילקתי אותו ממוחי וממחשבתי אפילו לרגע אחד!"...

משמשו של הרה"ק בעל 'דברי שמואל' מסלונים זי"ע, הרה"ח רבי ישראל זלמן זצ"ל, נכנס פעם בערב יוה"כ אל רבי מרדכי חיים כשהוא שרוי בצער רב. שאל אותו הצדיק מה אירע. סיפר רבי ישראל זלמן, שתרנגול ה'כפרות' שלו נמצא טריפה. קרא

המשך בעמוד הבא...

רבי מרדכי חיים: טוב מאד שנטרף! לגמרי שכחתי לעשות 'כפרות'! ומיד הורה להביא שתי כפרות, האחת עבור בנו, ועם התרנגול השני ביקש הצדיק מר' ישראל זלמן, שיעשה עמו את ה'כפרות'! וסיפרו, שהצדיק הכניס בו ממש 'נשמה חדשה'. כך נהג אותו צדיק בחכמתו הרבה...

יהודי אחד דיבר אליו, אל הרה"ק רבי מרדכי חיים זי"ע, שלא בדרך ארץ. אמר אז הרה"ק רבי משה קלירס זי"ע, רבה של טבריה, לאותו אדם: לך ובקש מחילה, משום שבכל הסביבה, בטבריה וצפת, "אין יהודי כזה"...

הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע

רבי משה מלעלוב זי"ע התבטא, שהוא מוכן ללכת אל הכותל המערבי ולתת צעקה עד שייאספו כל היהודים... עד כדי כך רצה להביא את הגאולה, וקבל על כך שהגאולה מתעכבת ...

הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע היה חתנו של הרה"ק 'היהודי הקדוש' זי"ע. כשאמר הרה"ק רבי דוד'ל מלעלוב זי"ע ל'יהודי הקדוש' זי"ע, שאין באפשרותו לקנות את הדורון ההוא, ואינו יכול להרשות לעצמו את הדורון הזה (הכוונה למתנת חתנים) לא הגיב 'היהודי הקדוש'. ומנהגו של 'היהודי הקדוש' היה לקדש בטבעת של זהב. אמר רבי דוד'ל שאין באפשרותו לרכוש טבעת זהב. אמר 'היהודי הקדוש' שהוא אינו יכול לוותר על טבעת זהב. היה זה 'עניין' אצלו, שהקידושין יהיו דווקא בטבעת של זהב. ואולם רבי דוד'ל אמר שאין לו האפשרות לכך. עמד שם יהודי חסיד, ושמע את חילופי הדברים שהיו בין שני הצדיקים. אותו חסיד, שהיה לו שכל בקודקודו, אולם היה חשוך בנים, ל"ע, מיהר ואמר לרעייתו: מהרי נא, כעת עת רצון - הבי נא לי את טבעת הזהב שלך! רצוני לתת אותה לרבי במתנה! נתן החסיד את טבעת הזהב ל'יהודי הקדוש' זי"ע ואמר לו: הנה טבעת זהב, יפעל נא הרבי ישועה בעבורי! ואכן, זכה האיש להיפקד בפרי בטן.

שו"ת חורף
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה: ילדים קטנים ותינוקות נדבקים בחורף ממחלות התקופה די מהר, והם סובלים יותר מהמבוגרים גם בגלל אי יכולתם להצביע על תחושותיהם וכיו"ב. האם קיימת איזושהי מגבלה במתן תרופות לתינוקות וילדים בשבת?

תשובה: בכל סוגי התרופות הניטלות בפה, או כגון טיפות אף אוזן ועיינים, והן ב"נרות"- אין הגבלה, אך במשחות- יש הגבלה, וכדלקמן.

ביאור: איתא ברמ"א[א] דקטן חשיב כחולה שאין בו סכנה, ונחלקו הפוסקים האם רק לענין צרכי אכילה אמרינן כן[ב], או דהוא הדין לכל צרכי הקטן[ג], ולהלכה נפסק דקטן חשיב כחולה שאין בו סכנה לכל צרכיו[ד] הנצרכים לו מאד[ה].

ומכיון שמבואר במשנה ברורה[ו] דחולה שאין בו סכנה רשאי ליטול תרופות לרפואתו (אף ללא שינוי) א"כ כל קטן שיש לו מקצת חולי, אף דלא הגיע לגדרי חולה שאין בו סכנה הרגילים, חשיב כחולה שאין בו סכנה, ואין הגבלה לתת לו תרופות לרפואתו.

וכן ילד שעפ"י הוראת הרופא יש לתת לו ויטאמינים מדי יום ביומו, מותר לתיתם לו גם בשבת[ז].

ולענין עד איזה גיל נחשב כקטן לענין זה, בשו"ת מנחת יצחק[ח] כתב דעד גיל 9 חשיב לענין זה כקטן, והכל לפי הענין, וכגון מה דמופיע בספר שלחן שלמה[ט] הוראת הגרש"ז זצ"ל לגבי הצטננות קלה, דעד גיל שתיים-שלוש חשיב כחולה שאין בו סכנה, וגם בכך הכל לפי הענין ולפי ראות עיני המורה והרופא.

כל האמור לעיל נכון הן לגבי תרופות הניטלות בפה, והן לגבי טיפות אף אוזן ועיינים, אך תרופה שהיא משחה הנמרחת על הבשר, אין בכך היתר כיון דהוי בכלל מלאכה דאורייתא של ממרח, ועיין האופן המותר בספר שש"כ פרק ל"ג סעיף י"ד ובהערה ס"ג.

תינוק שיש לו הפרעות במערכת העיכול, פעמים דחשיב משום כך **כחולה שיש בו סכנה**[י].

ועיין עוד בענינים אלו בספר שמירת שבת כהלכתה חלק א' פרק ל"ז.

א - סימן שכ"ח סעיף י"ז.
ב - תהילה לדוד סימן שכ"ח ס"ק כ"ד.
ג - כן מבואר בביאור הגר"א לש"ע שם.
ד - שו"ת מנחת יצחק חלק ד' סימן קכ"ד, וכן פסק בשש"כ ח"א פרק ל"ז סעיף ב'.
ה - מ"ב סימן רע"ו ס"ק ו'.
ו - סימן שכ"ח ס"ק קכ"א.
ז - שש"כ שם סעיף ד'.
ח - חלק א' סימן ע"ח.
ט - סי' שכ"ח הערה פ"ד.
י - עיין בדברי החזו"א סימן נ"ט ס"ק ד'.

שביבים / שאול שיף

"אמנם נכשל אבל לתומו"

הרוב המכריע של ההנהגה התורנית של היהדות החרדית בארץ ישראל, הכיר בהראי"ה קוק זצ"ל כאחד מגדולי הדור, ולהוציא מיעוט קולני, הרי גדולי ישראל האמיתיים ראו בו קדוש מורם מעם, שכל מעשיו לשם שמים. ומן השמים הוכיחו.

ומעשה שהיה כך היה:

מרן קדוש ישראל, הגאון הרב משה יהושע יהודה לייב דיסקין זצוק"ל (תקע"ז-תרנ"ח) - אמנם נפטר כשהרב קוק היה רב צעיר, ובאותה שנה נבחר להיות רבה של העיירה בויסק בדרום לטביה (שמה הלטבי הוא באוסקה ומיקומה באזור היסטורי המכונה זמגלה, 60 ק"מ מהבירה ריגה ו-20 ק"מ מהגבול עם ליטא). בחודש טבת תרפ"א, כשנה לאחר פרסום "אורות" ובחירתו של הרב קוק כראב"ד האשכנזים בירושלים על ידי כלל הרבנים ומוסדות התורה, הגיח רבי יהושע יהודה לייב דיסקין לשעה קלה מעלמא דקשוט לעלמא הדין, כדי לגונן על בנו. שכן, היה זה בנו, הגאון הרב יצחק ירוחם דיסקין זצוק"ל ממייסדי "העדה החרדית" שהקימה לעצמה רבנות משלה, שניהל את הקו התקיף והבלתי מתפשר נגד הראי"ה קוק. אביו הצדיק חשש מקפידתו של הראי"ה ונגלה בחלום למרן הגרי"מ חרל"פ זצ"ל, תלמידו הגדול והקרוב ביותר של הרב קוק. הוא ביקש ממנו שילך לרב קוק ויבקשו שלא יכעס על בנו על התנגדותו לרבנותו בירושלים ולרבנות הראשית לא"י, כי אין זה מרוע לב אלא בתום לבבו.

על כך שלח הרב חרל"פ אגרת לרב קוק וזו לשונה:

"בעזה"י אור ליום י"ב טבת תרפ"א. ביום י"א טבת קודם אור הבוקר ראיתי בחזון לילה (...) את הגאון הקדוש מבריסק זצוק"ל (...) מראהו היה איום מאוד (...) ופתח פיו ואמר: "תואיל לילך להרב ותאמר לו בבקשה, בבקשה, שלא לערער על בני ר' יצחק ירוחם, לא לזלזל בו, כי על כן בני יחידי הוא. ואמנם ניכשל, אבל לתומו. שְׁמע כי אני אומר כי לתומו נכשל. והרב יזכור בהמוסד בית היתומים שהוא מוסד שיסדתיו אני, ויפעול לטובתו (כאן רומז הרב מבריסק על עניין שהראי"ה קוק עוסק בו ואינו ידוע לאיש זולתו, וזה יהיה סימן להרב קוק שאכן החלום הוא חלום אמת): ההבדל בין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי הוא שתלמוד בבלי הוא כלל הצריך לפרט ותלמוד ירושלמי הוא פרט הצריך לכלל. המובן מאלו הדברים הקצרים המכילים הרבה הם מחידושו של הרב."

אמרתי (לו בחלום) שכמדומה לי שגם אני מבין הסבר הדברים, והשיב: "לא כולו אך מקצת הנך מבין מזה, ודבר זה ישתמש לך לסימן להרב, כי הוא יודע שזה חידושו".

ואח"כ הוסיף אלו הדברים, ר"ת של השם של הרב אברהם יצחק כהן גימטריא לא (א"י"כ), וזה ר' לא בירושלמי (קיים בירושלמי אחד בשם ר' לא), ובצירוף ה' יהי' לו, וזה הקרי והכתיב של לא ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו (ראה מזמור לתודה). ובצירוף ה"ר" שלפני השם הוא 'רל"א', ועם ה-"ה" רל"ו, ובצירוף הק' מהכינוי (קוק) הוא של"ו, ויזכה לשלוה, ע"י הגמר של הארבעה שמות, של"ו עם הכולל של ד' השמות הוא "לישׁ", ואז "שלי". לו עמי ש'ומע לי ישראל וכו' כמעט אויביהם אכניע, ועל צריהם אשיב ידי וכו', ויאכילהו מחלב חטה ומצור דבש אשביעך, ר"ת וס"ת של אשביעך הוא שם הרב, ובסוף כ"ף פשוטה מנצפך.

הרב יודע שצעדים גדולים עתה לפניו, יתקדש בקדושה 'ויאכילהו מחלב חטה ומצור דבש אשביעך.'

מעבר לרמזים המופלאים המגלים טפח מעולמו הפנימי של הראי"ה ומתפקידיו הרוחניים, יש כאן גם זווית מרתקת לסוגיית המחלוקת על הרבנות. הגרמיל"ד מגלה את דעתו כי התנגדות בנו להכתרת הראי"ה כרבה של ירושלים הינה טעות, אבל עם זאת אין לזלזל בו כי התנהגותו אינה נובעת מרוע אלא מתום לב. ואכן, דרכו של הראי"ה הייתה לכבד גם את שונאיו הקיצוניים ביותר, ואף התאמץ לעזור להם ככל האפשר. ובעקבות מכתב זה עודד הראי"ה את ידידו ברחבי העולם להרים תרומתם למענו, ואף השתדל בעצמו לגייס כספים לטובתו, וזאת על אף העובדה שבית-היתומים הפך למעוזם של הקנאים, וממנו יצאו ההתקפות הנוראיות כלפיו. אמנם בגלל העברתו על המידות, אפשרי שהיה מסייע למוסד זה בהקשר כזה או אחר אף ללא המכתב. במכתבו המפורסם של ה"אמרי אמת" מהאונייה שכתב בז' באייר תרפ"א לאחר ביקורו הראשון בארץ, הוא מתייחס לפגישתו עם הרב קוק ובין השאר אמנם תוקף את דעותיו וכותב שאומר על טמא טהור ועל טהור טמא, אך גם כותב עליו שאין כמותו בדורו ושהוא איש אשכולות בתורה ומידות תרומיות, וכן כותב שמידותיו נראות מכך שאף שרוב יהודי ירושלים ורבניה עומדים לצדו, חולק הוא כבוד למנהיגי העדה החרדית, הגרי"ח זוננפלד זצוק"ל והגרי"י דיסקין.

נקודה פנימית של קדושה

כותב האדמו"ר מגור בעל ה"שפת אמת" זי"ע: בכל שבת יורדת ונשפעת נקודה פנימית של קדושה לכל איש ישראל, והאדם צריך להמשיך את זה, שיהיה לו אותה לכל ששת ימי המעשה. ואז, כשהאדם מושך זאת לכל ששת ימי המעשה, זוכה בשבת הבאה לקבל נקודה אחרת, נוספת. וזהו "חדשים לבקרים רבה אמונתך" (איכה ג, כג). ההתחדשות של בחינת 'בוקר', שהיא בחינת 'אור', כשהאדם שרוי בצער הריהו נמצא בחושך, אולם 'חדשים לבקרים', ההתחדשות של אור, היא 'רבה אמונתך' - היא כשהאדם מרבה אצלו את האמונה. אז יכול הוא לגלות את הפנימיות, ישנה אצלו התחדשות.

סגולת שלושת הדברים

חסיד מחוסר פרנסה, שהגיע עד פת לחם. נכנס אל רבו, הרה"ק רבי מרדכי מלכוביטש זי"ע, ותינה לפניו את צרתו. יעץ לו הצדיק לעשות שלושה דברים: לומר בכל יום חמישה פרקי תהילים, לפי הסדר, לבדוק את ציציותיו בכל יום, ולומר בכל יום את י"ג העיקרים. החל החסיד לקיים את הוראת רבו, וראה ברכה בעמלו, עד שעלה מעלה מעלה ונתעשר. חלפו שנים, הרה"ק מלכוביטש זי"ע נסתלק לבית עולמו, והחסיד שכח את הקבלה שקיבל על עצמו, נתקרר מעבודתו זו, וחדל לקיים את ג' הדברים. פעם, כשנסע בענייני מסחרו, לקח עמו חבילה גדולה של שטרות כסף. בדרכו, כשהיה ביער, התנפלו עליו כמה אנשי צבא. שדדו ממנו החיילים את כל כספו, ולא עוד, אלא שקשרוהו לאחד האילנות והשאירוהו כך. נשאר החסיד ביער, ובכה. לפתע, בתוך בכיו, שמע קול קורא אליו: מדוע הפסקת את שלושת הדברים שקיבלת על עצמך לקיימם? זיהה החסיד את

קולו של רבו, הרה"ק מלכוביטש זי"ע. מיד קיבל על עצמו החסיד להיזהר בדברים הללו משנה זהירות מאותו יום והלאה.

לא חלף זמן רב, ועברו שם כמה מפקדים של יחידת הצבא ההיא. כשראוהו כבול לאילן, מיהרו להתירו מכבליו ושאלוהו מה אירע. סיפר להם החסיד שכמה חיילים מיחידת הצבא הסמוכה קשרוהו לעץ ושדדו ממנו את כל כספו. שאלוהו המפקדים: התדע לזהות את אותם חיילים ששדדו ממך את כספך? השיב החסיד בחיוב. נטלוהו עמם אל המחנה אשר להם, ערכו מסדר, והחסיד זיהה את הגזלנים אשר שדדו את כספו ואף הצביע עליהם. בחקירתם, הכחישו החיילים את הדבר מכל וכל וטענו: לא היו דברים מעולם! הורו המפקדים להכות את אותם חיילים מכות נאמנות עד שלבסוף נאלצו להודות, ואף הוציאו את הכסף ממקום המסתור והחזירוהו לבעליו... נמצא, שזה מרשם מהרה"ק מלכוביטש זי"ע להצלחה.

(סיפר כ"ק האדמו"ר מפוריסוב שליט"א)

השמטה

בגיליון פרשת ויחי נשמט שמו של כותב הרשימה "הכיפות השקופות". שמו ערן רולס, תושב רמות השבים שבשרון.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il